

[Avaleht](#) > ... > [Teie Õigused](#) > [Alaealiste Õigused Kohtumenetluses](#) > Romania

Alaealiste õigused kohtumenetluses

Sisu koostaja:

Rumeenia

Rumeenia

1. Lapse õigus- ja teovõime

Õigusvõime (*capacitatea de folosință*) on isiku võime omada tsiviilõigusi ja -kohustusi. Õigusvõime algab isiku sünniga ja lõpeb tema surmaga.

Teovõime (*capacitatea de exercițiu*) on isiku võime teha iseseisvalt tsiviilõiguslikke tehinguid. Isik omandab täieliku teovõime, kui ta saab 18aastaseks.

Alaealine saab täieliku teovõime ka abielu kaudu.

Põhjendatud juhtudel võib eestkostekohus (*instanța de tutelă*) tunnistada täielikult teovõimeliseks alaealise, kes on saanud 16aastaseks. Selleks kuulatakse ära alaealise vanemad või eestkostja ning võetakse vajaduse korral arvesse perenõukogu arvamust.

Alaealisel, kes on saanud 14aastaseks, on piiratud teovõime.

Piiratud teovõimega isik teeb õigustoiminguid oma vanema või vajaduse korral eestkostja nõusolekul ning seaduses sätestatud juhtudel ka perenõukogu (kui see on olemas) arvamuse ja eestkostekohtu loa alusel.

Füüsilist isikut, kes ei ole teovõimeline (alla 14aastane alaealine, isik, kelle suhtes kohaldatakse spetsiaalset eestkostemeedet), esindab seaduslik esindaja.

Alla 14aastast alaealist ei ole võimalik võtta kriminaalvastutusele. 14–16aastane alaealine võetakse kriminaalvastutusele üksnes juhul, kui on tõendatud, et ta pani teo toime teadlikult. Alaealise, kes on saanud 16aastaseks, saab vastavalt seadusele võtta kriminaalvastutusele.

Alaealise suhtes, kes oli kuriteo toimepaneku ajal 14–18aastane, rakendatakse vabadusekaotuseta kasvatusmeedet. Vabadusekaotusega kasvatusmeedet võib rakendada 14–18aastase alaealise suhtes järgmistel juhtudel:

1. kui alaealine on toime pannud samasuguse õigusrikkumise kui see rikkumine, mille eest kohaldata kasvatusmeedet ja see meede on juba täide viidud, või kui kasvatusmeedet hakati täide viima enne seda, kui alaealine pani toime rikkumise, mille tõttu tema üle kohut mõistetakse;
2. kui toimepandud õigusrikkumise eest on seadusega ette nähtud seitsmeaastane või pikem vangistus või eluaegne vangistus.

2. Juurdepääs asjakohastele menetlustele; lastele suunatud tugimehhanismid ja menetlused

Braşovi alaealiste asjade ja perekonnakohus (*Tribunalul pentru Minori și Familie Braşov*) on ainus omataoline erikohus Rumeenias.

See erikohus on pädev menetlema nii kriminaalasju (kus vähemalt üks süüdistatav või kannatanu/tsiviilhageja on alaealine) kui ka tsiviilasju (lapsendamise ja hooldeasutusse paigutamise teemalised vaidlused).

Braşovi alaealiste ja perekonnaasjade kohtu territoriaalne pädevus piirdub Braşovi maakonnaga, muid alaealistega seotud asju menetletakse tavakohtutes.

Lapsohvrite puhul lasub hindamise ning tugi- ja kaitseteenuste osutamise ülesanne sotsiaalabi ja lastekaitse peadirektoraadi (*Directiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului*) eriosakondadel, mis vastutavad sekkumise eest kuritarvitamise, hooletusse jätmise, inimkaubanduse, rände ja repatrieerimise korral vastavalt seadusele nr 272/2004 lapse õiguste kaitse ja edendamise kohta ning valitsuse otsusele nr 49/2011, millega kiidetakse heaks raammetoodika valdkondadevaheliste töörühmade ja võrgustike ennetustegevuseks ja sekkumiseks seoses laste vastu suunatud vägivald ja perevägivald juhtumitega ning metoodika valdkondade- ja asutustevaheliseks sekkumiseks juhtumite puhul, mis puudutavad ärakasutatud lapsi ja tööalase ärakasutamise ohus olevaid lapsi, inimkaubanduse lapsohvreid ja teises riigis mõnes muus vormis vägivald ohvriks langenud Rumeenia lapsrändajaid.

2020. aastal loodi justiitsministeeriumis (*Ministerul Justiției*) töörühm, mis tegeleb ohvritega seotud küsimustega. Selle töörühma kõige olulisemate eesmärkide hulka kuuluvad eesmärgid rajada alaealiste jaoks spetsiaalsed küsitlusruumid, anda spetsialistidele eri liiki kuritegude ja ohvritega tegelemise alast eriväljaõpet, luua seksuaalkuriteo ohvritega tegelevate spetsialistide mitteametlik võrgustik ning parandada kuriteoohvritele mõeldud kohtuekspertiisi teenuseid.

Organisatsioon Save the Children Romania (*Salvați Copiii România*) avas koostöös sotsiaalabi ja lastekaitse peadirektoraadi 6. sektoriga (*Directia Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6*) Bukarestis katse korras esimese keskuse seksuaalse kuritarvitamise ja äärmusliku koduvägivald lapsohvritele. Keskus tugineb terviklikule Barnahusi mudelile, mis hõlmab keerukaid teenuseid ning kõnealuste lapsohvrite psühholoogilist ja meditsiinilist hindamist, ärakuulamist ja kaitsmist.

Kassatsioonikohtu (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) juures tegutsev prokuratuur koostöös Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA), justiitsministeeriumi ning sotsiaalabi ja lastekaitse peadirektoraadiga hakkas 2022. aasta alguses ellu viima projekti, mille üldeesmärk on tagada tõhus, kättesaadav ja kvalitatiivne kriminaalõigussüsteem kuritegude ja vaenukuritegude ohvriks langenud lastele. Projekti raames renoveeritakse, korrastatakse ja sisustatakse 35 alaealistele mõeldud küsitlusruumi, töötatakse välja kaks eraldi temaatilist analüüsi vaenukuritegude olukorra ja kuriteo ohvriks langenud laste olukorra hindamiseks, töötatakse välja juhendid (vaenukuritegude tuvastamise ja nende eest vastutusele võtmise kohta ning alaealiste ohvrite ülekuulamise ja alaealiste vastu toime pandud kuritegude eest vastutusele võtmise kohta) ning antakse prokuröridele ja teistele spetsialistidele eriväljaõpet, et parandada teadmisi ja teadlikkust vaenukuritegude ohvrite ja kuriteo ohvriks langenud laste, sealhulgas roma vähemusse kuuluvate laste vajadustest.

Kõrgem kohtunike nõukogu (*Consiliul Superior al Magistraturii*) pakub õigusosalase koolituse ja suutlikkuse suurendamise projekti raames praegu riigi kohtutes alaealistele 47 küsitlusruumi kooskõlas alaealiste ülekuulamise rahvusvaheliste standarditega.

Samal ajal on kriminaalmenetluse seadustikus (*Codul de procedură penală*) sätestatud, et kannatanu eraelu puutumatus või väärkuse kaitsmiseks või juhul, kui kuriteo toimepanija vabastamine või põgenemine võib ohtu seada kannatanu eraelu puutumatus või väärkuse või põhjustada talle kahju, võib prokuratuur olenemata kahju laadist ja ulatusest näha ette seaduses sätestatud kaitsemeetmete võtmise kannatanu suhtes. Kaitsetuteks peetakse lapsi, kuriteo toimepanijast sõltuvaid ohvreid, terrorismi, organiseeritud kuritegevuse, inimkaubanduse, lähisuhtevägivald, seksuaalvägivald ja ärakasutamise ohvreid, vaenukuritegude, diskrimineerimise ja eelarvamuste ohvreid, kes võivad olla sattunud ohvriks eelkõige oma isikuomaduste tõttu, puuetega inimesi ning ohvreid, kes on kuriteo raskuse tõttu kandnud märkimisväärset kahju.

Kriminaalmenetluse seadustik sisaldab ka sätteid alaealiste ülekuulamise kohta.

Selles on ette nähtud, et alla 14aastase kannatanu või tunnistaja ülekuulamise juures peab viibima üks tema vanem, eestkostja või isik, kes vastutab lapse kasvatamise ja harimise eest, või selle eest vastutava asutuse esindaja ning kohtu valitud psühholoog. Psühholoog annab alaealisele eksperdinõu kogu kohtumenetluse vältel.

Seaduse kohaselt kindlaks tehtud erilise kaitsevajadusega kannatanu puhul rakendab kohtuorgan üht või mitut järgmistest meetmetest, ilma et see piiraks menetluse nõuetekohast läbiviimist või poolte õigusi ja huve:

1. kannatanu kuulatakse üle selleks rajatud või kohandatud ruumis;

2. kannatanu kuulab üle psühholoog või mõni muu ohvreid nõustav spetsialist või tehakse seda nende isikute juuresolekul;
3. kannatanu kuulab vajaduse korral uuesti üle sama isik, kui see on võimalik ja kui kohtuorgan leiab, et see ei mõjuta menetluse nõuetekohast läbiviimist ega poolte õigusi ja huve;
4. kannatanu kuulatakse ära kohas, kus talle pakutakse kaitsemeetmena ajutist majutust, kasutades videokonverentsi või muid tehnilisi sidevahendeid.

Kannatanu, kes on langenud sellise kuriteo ohvriks nagu alaealise väärkohtlemine, koduvägivald, haavatavate isikutega kaubitsemine ja nende ärakasutamine, seksuaalse vabaduse ja puutumatus vastane kuritegu vms, kuulab üle ja vajaduse korral kuulab uuesti üle kriminaaluurimisasutuse esindaja, kes on kannatanuga samast soost. Sama kehtib muudel juhtudel, kui seda peetakse kuriteo asjaolude tõttu vajalikuks. Kui see ei ole võimalik ning ilma et see piiraks menetluse nõuetekohast läbiviimist või poolte õigusi ja huve, võib kirjeldatud kannatanu advokaadi ja psühholoogi või mõne muu ohvreid nõustava spetsialisti nõusolekul üle kuulata ja vajaduse korral uuesti üle kuulata vastassoost isik.

Kriminaalmenetluse seadustiku kohaselt menetletakse juhtumeid, kus kannatanu on langenud sellise kuriteo ohvriks nagu alaealise väärkohtlemine, koduvägivald, haavatavate isikutega kaubitsemine ja nende ärakasutamine, seksuaalse vabaduse ja puutumatus vastane kuritegu vms võimalikult kiiresti ja esmajärjekorras. Kui nimetatud kuriteo ohver on alla 16aastane alaealine ja kohus leiab, et teatavate tõendite käsitlemine võib talle negatiivset mõju avaldada, annab kohus korralduse alaealine kohtuistungilt eemaldada.

Kriminaalmenetluse seadustikus on sätestatud ka see, et alaealise vahistamise ja eelvangistuse võib määrata erandkorras üksnes juhul, kui vabadusekaotuse mõju alaealise isiksusele ja arengule on proportsionaalne asjaomase meetmega taotletava eesmärgiga.

Kohtueelse kinnipidamise meetme kestuse kindlaksmääramisel võetakse arvesse süüdistatava vanust päeval, mil tehakse meetme võtmise, pikendamise või säilitamise otsus.

Tsiviilseadustikus (*Codul civil*) on sätestatud, et last puudutavas haldus- või kohtumenetluses on kohustuslik ära kuulata laps, kes on saanud 10aastaseks. Ära võib kuulata ka alla 10aastase lapse, kui pädev asutus peab seda asja menetlemisel vajalikuks. Õigus olla ära kuulatud tähendab lapse jaoks võimalust taotleda ja saada mis tahes teavet vastavalt oma vanusele, väljendada oma arvamust ning saada teavet selle arvamuse järgimise ja teda puudutava otsuse tagajärgede kohta. Ära kuulatud lapse arvamust võetakse arvesse vastavalt tema vanusele ja küpsusele.

3. Spetsialistide koolitus

Kõrgem kohtunike nõukogu kui projektijuht koostöös riikliku kohtunike instituudi (*Institutul Național al Magistraturii*), riikliku kohtuametnike kooli ja Norra kohtuametiga viib ellu eelnevalt kindlaks määratud projekti „Õiguslane koolitus ja suutlikkuse suurendamine“, mida rahastatakse õigusprogrammist Norra rahastamismehhanismi (2014–2021) kaudu.

Kõrgem kohtunike nõukogu ja riiklik kohtunike instituut teatasid selle projekti raames eksperdi valimise menetluse käivitamisest eesmärgiga töötada välja pikaajaline õppekava *alaealiste küsitlemise tehnikate (lapsesõbralik õigusemõistmine) tsiviilaspektide* kohta. Ekspert valitakse nende ekspertide hulgast, kes on määratud läbi viima projekti raames korraldatavaid *alaealiste küsitlemise tehnikate* alaseid koolitusi, kus pööratakse erilist tähelepanu roma elanikkonna eripärale.

Õppekavast saab riiklikule kohtunike instituudile kasulik vahend, et pakkuda kohtunikele ja prokuröridele pidevalt täienduskoolitust nii tsiviilkohtu- kui ka kriminaalmenetluses rakendatavate küsitlemistehnikate kohta, ning sellega pannakse alus järjekindla lähenemisviisi rakendamisele riiklikus ja Euroopa praktikas.

Õppekava töötatakse välja selleks, et pakkuda riikliku kohtunike instituudi koolitajatele praktilist tuge, nimelt tagada järjekindel lähenemisviis alaealiste küsitlemisel eesmärgiga edendada küsitlemistehnikate ühtlustamisega lapsesõbralikku õigusemõistmist, mis on Rumeenia kohtusüsteemis üks peamisi mureküsimusi.

4. Juurdepääs õiguskaitsevahenditele

Alaealiste suhtes kohaldatavaid erisätteid ei ole.

Tsiviilasjades võivad kohtuotsuse edasi kaevata oma huvi põhjendavad menetlusosalised ning seaduses sätestatud juhtudel muud asutused või isikud, kes ei ole otsusega rahul. Prokurör võib vajaduse korral kohtuotsuse edasi kaevata, et kaitsta alaealise, õiguslast nõu saava või spetsiaalsele eestkostemeetmele allutatud isiku või teadmata kadunud isiku õigusi, vabadusi ja õigustatud huve, samuti muudel seaduses sõnaselgelt sätestatud juhtudel.

Kriminaalmenetluses on kohustuslik anda tasuta õigusabi kahtlustatavale või süüdistatavale, kes on alaealine. Kannatanule tuleb anda tasuta õigusabi juhul, kui tal puudub teovõime või tal on piiratud teovõime, samuti kui ta on langenud sellise kuriteo ohvriks nagu alaealise väärkohtlemine, koduvägivald, haavatavate isikutega kaubitsemine ja nende ärakasutamine, seksuaalse vabaduse ja puutumatuse vastane kuritegu vms.

5. Lapsendamine

Lapsendamine on õigustoiming, millega luuakse lapsendaja ja lapsendatava vaheline vanema ja lapse suhe ning perekondlikud sidemed lapsendatava ja lapsendaja sugulaste vahel.

Lapsendamise puhul kohaldatakse kõiki järgmisi põhimõtteid: lapse parimad huvid, vajadus tagada lapse kasvatamine ja harimine perekonnas, lapse kasvatamise ja harimise järjepidevus, võttes arvesse tema etnilist, keelelist, usulist ja kultuurilist päritolu, ning lapsendamismenetlusega seotud toimingute otstarbekus.

Lapsendamismenetlus on reguleeritud tsiviilseadustikuga (artiklid 451–482).

■ Viimati uuendatud: 22/05/2024

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.